

Förbundet Rörelsehindrade

www.forbundetrorelsehindrade.se

Lund den 23 juni 2014

Socialdepartementet

Remissvar: Förändrad assistansersättning – en översyn av ersättningsystemet, SOU 2014:9. (Diarienumr: S2014/1703/FST.)

Förbundet Rörelsehindrades synpunkter på rubricerad utredning:

Grundschaablon och tilläggsschaablon

Utredningens förslag om ändring av grundschaablon och tilläggsschaablon är bristfälligt utredda. En förändring av grund- och tilläggsschaablonen enligt utredningens förslag kommer att leda till att assistansberättigade som har höga lönekostnader genom att de har personliga assistenter som har varit anställda under många år och under denna tid uppnått en unik kompetens inte får sina kostnader täckta, eftersom sådan erfarenhetsbaserad kompetens inte berättigar till förhöjd ersättning enligt utredningens förslag. Konsekvensen av förslaget kan tvinga fram att välfungerande assistanslösningar måste upplösas och inte kan behållas. Om förslaget genomförs kommer det att motverka lagens intentioner att leva som andra.

Även assistansberättigade som av olika skäl gör många resor kommer att drabbas. Det kan till exempel vara resor som sker i tjänsten, för att sköta ett förtroendeuppdrag eller att man gjort livsval som bygger på förutsättningen att kunna resa. Att inte ha möjlighet att resa på ett förväntat sätt inom ramen för ett arbete kan leda till att anställningen förloras eller att man tvingas tacka nej till en anställning. Personer som har förtroendeuppdrag där det ingår resor kan tvingas avsäga sig detta alternativt inte blir omvalda. Utredningens förslag innebär med dessa konsekvenser som följd en begränsning i enskilda assistansberättigades delaktighet i samhället på ett sätt som inte är förenligt med svensk funktionshinderspolitik och med LSS intentioner att leva som andra. Problematiken vi här tar upp nämns i utredningen men har inte beaktats.

Därutöver är en rimlig förmodan att utredningens förslag kommer att föra med sig många

nyansökningar om förhöjt belopp och även många omprövningar. En sannolik följd av detta blir ökad administration för alla berörda parter; staten, assistansanordnarna och assistansberättigade personer. Utredningen har inte analyserat konsekvenserna av dessa extra kostnader.

Av utredningen förbisedda kostnader

Utredningen har förbiset en rad viktiga kostnader. Detta är en mycket allvarlig brist. De beräkningar som utredning bygger bedömningen av storleken på schablonen överensstämmer därför inte med de verkliga kostnaderna.

Kostnader som borde tagits upp i beräkningen är t ex lönekostnader vid sjukhusvistelse när assistansersättning inte utgår, vid utbildning och vid introduktion av nyanställda assistenter. Lönekostnader vid sjukhusvistelse som inte berättigar till assistansersättning måste betalas ut åtminstone under uppsägningstid. Introduktion av nyanställda assistenter medför dubbla lönekostnader under den tiden introduktionen pågår, vilket inte beaktats.

Utbildning av de personliga assistenterna är mycket viktig för att uppnå god och förväntad kvalitet i den personliga assistansen. Vikten och kravet på utbildningar framhålls i Socialstyrelsens allmänna råd, ”Kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning”, SOSFS 2014:2. I dessa har fastställts krav på viktiga och omfattande kunskaper som man som personlig assistent ska besitta. Utbildningar riktade till de personliga assistenterna leder också till dubbla lönekostnader, dels i form av ersättning till assistenten som genomgår utbildningen och dels till den assistent som utför assistansuppdraget hos den assistansberättigade. Dessa kostnader har inte beaktats i utredningen.

Frysning av nivån på schablonersättningen

Utredningens förslag att frysa schablonen är mycket olyckligt och ser vi närmast som en katastrof genom att en stor andel av de assistansberättigade inte kommer att kunna täcka sina kostnader eller kommer att ligga på marginalen för att kunna göra det.

Utredningens förslag kommer, eftersom lönekostnaden utgör den största delen av assistansersättningen, innebära att lönerna för yrket personlig assistans riskerar att sänkas. Konsekvenserna av detta blir att rekryteringen försvåras, ja i vissa fall omöjlig. Vi ser också påtagliga risker att välfungerande assistanslösningar raderas eller leder till en sämre och inte hållbar kvalitet på den personliga assistansen.

Vi vill särskilt notera att utredningens förslag drabbar en redan utsatt medborgargrupp med mycket små marginaler och förutsättningar att hantera en sådan sänkning av ersättningen som blir följden av utredningens förslag. Utredningens förslag om det genomförs kommer sannolikt att resultera i behov av andra insatser från samhällets sida och kommer därför inte att leda till den besparing som förslaget förväntas leda till.

65-årsgräns för möjligheten att bli beviljad tilläggschablon

Utredningen föreslår att vid en eventuell övergång till föreslagen tilläggschablon denna endast blir möjlig att erhålla i samband med omprövning och beslut för personer som inte uppnått 65 års ålder. Skäl för utredningens ställningstagande är att personer över 65 år inte är föremål för tvåårsomprövning. Förslaget kan inte uppfattas annat än som orimligt. Grunden för rätt till tilläggschablon, oavsett bristerna i förslaget som sådant, måste vara att den ska utgå till den

assistansberättigade under lika förutsättningar. Det finns ett uppenbart åldersdiskriminerande inslag i förslaget då inget talar för att personer över 65 år har lägre kostnader för sin assistans än andra assistansberättigade. En uppenbar konsekvens av förslaget är att assistansberättigade personer över 65 år riskerar att inte accepteras som kund/medlem hos vald assistansanordnare, vilket i praktiken är en inskränkning i dennes lagliga rätt att välja assistansanordnare.

Förhöjd ersättning

Om grund- och tilläggsschablon införs krävs att möjligheterna att beviljas förhöjt belopp utökas samt att taket för det förhöjda beloppet höjs. Gränsen 12 % utöver grundschablonen är för låg och täcker inte faktiska kostnader för många assistansberättigade. Det nya system som utredningen föreslår innebär en klar försämring om nivån på max 12 % ligger kvar.

Vår invändning avser här främst assistansberättigade med långtidsanställda personliga assistenter som uppnått höga kompetens- och lönenivåer, men även de som har högre assistansomkostnader till följd av olika uppdrag och fritidsaktiviteter.

Sjuklönekostnader

Vi ser fördelar med att sjuklönekostnader som princip ingår som en del av assistansersättningen samtidigt som vi avvisar den ska vara en del av schablonersättningen enligt det lagda förslaget.

Nivån på sjukersättningen, som föreslås av utredningen, ligger under de faktiska kostnaderna enligt beräkningar som gjorts av berörda arbetsgivarorganisationer. I realiteten innebär förslaget en sänkning av dagens schablon.

Det måste beaktas att kostnaderna för sjukfrånvaro kan variera mellan assistansberättigade. Orsak till sådana skillnader kan vara den assistansberättigades funktionsnedsättning och medför därför små möjligheter att påverka sjukfrånvaron. Vissa assistansberättigade kan komma att betraktas som kostsamma och inte av det skälet ges möjlighet välja den anordnare man helst vill anlita och har förtroende för som en konsekvens av utredningens förslag.

Följderna av en för låg ersättning som inte täcker kostnaderna drabbar främst den assistansberättigade. Kostnaderna för både löner och omkostnader måste då hållas nere på en nivå som kommer att försämrat kvaliteten på den personliga assistansen. Den enskildes möjligheter att leva ett självvalt liv i överensstämmelse med intentioner med LSS försvåras eller till och med omöjliggörs.

Vi är därtill ytterst oroade att en sänkning av ersättningen på ett icke acceptabelt sätt kommer att försvåra rekryteringen assistenter. Assistentyrket kommer med en sådan sänkning att stämplas som ett låglöneyrke, vilket för med sig stora rekryteringssvårigheter om detta sker. Utredningens förslag är här både kortsynt och ogenomtänkt.

Utredningens uttalade uppfattning att assistansberättigade som tycker att sjuklönekostnaderna är för höga alltid kan välja att byta anordnare är på gränsen till att vara cyniskt, särskilt sett mot bakgrund av påtalade och dokumenterade brister i underlag och analys som utredningen grundar sina förslag på. Utredningens synsätt som det här tar sig uttryck främjar inte en önskvärd mångfald av anordnare och missgynnar små anordnare. Endast stora anordnare har möjlighet att dra nytta av den förenklade administrationen på det sätt utredningen förväntar ska ske. Detta kan också sägas gälla förslaget i sin helhet att det i högre grad missgynnar mindre anordnare.

Kommunens basansvar

Kommunens basansvar enligt LSS är ett skydd för den enskilde som inte kan ersättas med socialtjänstlagens yttersta ansvar. LSS och SoL är två olika lagar, där LSS ger den enskilde rätt till goda levnadsvillkor och SoL endast en skälig levnadsnivå. Utredningens förslag att ta bort basansvaret är vad vi förstår endast grundat på utredningens förslag att inordna sjukersättningen i schablonersättningen varvid kommunernas nuvarande kostnad för detta förmodas försvinna. Basansvaret har en större funktion än så. Det är av vikt att kommunernas skyldighet att tillhandahålla personlig assistans och vikarier kvarstår enligt LSS. I verklighetens värld kommer det tyvärr att finnas anordnare som inte uppfyller sina skyldigheter. Samhället har då ett ansvar till skydd för den enskildes lagliga rätt att få beviljad assistans utförd som man inte kan fransäga sig.

Som övergripande kritik vill vi framföra är att underlagen som utredningen bygger sina förslag på till stora delar är alltför tunna och bristfälliga. Detta gör det svårt att utläsa konsekvenserna av utredningens olika förslag och vad dessa innebär för assistansberättigade, anordnare och stat.

Utredningen har inte med tillräckligt varsam hand tagit sig an uppgiften. En medvetenhet om verkligheten för assistansberättigade och vad som är förutsättningar som måste gälla för att uppnå goda och individuellt anpassade assistanslösningar saknas. Utredningen har därför inte förmått värdera konsekvenserna av sina förslag på ett sätt om värnar kärnan i insatsen personlig assistans, som är självbestämmandet, makten och kontrollen över den egna livssituationen.

En sammanfattning av FöR:s synpunkter/ställningstagande till utredningens förslag

FöR motsätter sig föreslagen grundschablon och tilläggschablon av assistansersättningen.

FöR motsätter sig att sjuklönekostnaderna enligt utredningens förslag ska ingå i schablonen för assistansersättningen samt att kommunen basansvar tas bort.

FöR välkomnar förslaget om att krav på avtal mellan den assistansberättigade och assistansanordnaren införs.

FöR gör samma bedömning som utredningen vad gäller att den assistansberättigade inte ska ha rätt till ersättning för arbetsledning av den egna assistansen.

Förbundet Rörelsehindrade (FöR)

Lars Hagström
ordförande

Kontaktuppgifter

Förbundet Rörelsehindrade
c/o Lars Hagström
Sunnanväg 2p
222 26 Lund

Tel: 046-2118180

E-post: lars.hagstrom1@comhem.se